

Verantwoord fokken

Kees van Gorp

Omslagontwerp: Kees van Gorp

Foto's: Kees van Gorp (tenzij anders aangegeven)

Omslag: Houwaert's Hooch JW 2000 HD TC Pra Cat Vrij

Uitgave 4 november 2008

Afgeleid van 1e druk januari 2002

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver. Deze uitgave is met de grootste zorgvuldigheid samengesteld. Noch de maker, noch de uitgever stelt zich echter aansprakelijk voor eventuele schade als gevolg van eventuele onjuistheden en/of onvolledigheden in deze uitgave.

© Kees van Gorp

Lovense Kanaaldijk 40

5015 AK Tilburg

Nederland

E-mail : kees1962@hotmail.com

Homepage : www.hovawartvrienden.nl

Alle rechten voorbehouden aan auteur.

Inhoudsopgave

- Hfdst 1 Voor u besluit te gaan fokken
- Hfdst 2 Een kennelnaam
- Hfdst 3 Fokaanvraag
- Hfdst 4 De computer in de fokkerij
- Hfdst 5 De reu
- Hfdst 6 Loopsheid
- Hfdst 7 Bepaling van het juiste dektijdstip
- Hfdst 8 De dekking
- Hfdst 9 De dracht
- Hfdst 10 Drachtigheids-tabel
- Hfdst 11 Voorbereiding op de bevalling
- Hfdst 12 De bevalling
- Hfdst 13 Keizersnede
- Hfdst 14 De eerste levensweken
- Hfdst 15 Socialisering van de pups
- Hfdst 16 De pups gaan weg

Voorwoord

Gelukkig nemen veel mensen een pup in hun gezin op zonder vooraf ooit maar aan fokken gedacht te hebben. Deze kopers willen misschien eens een nestje willen fokken. Er zijn ontelbare redenen die tot een dergelijk besluit kunnen leiden. Het belangrijkste is dat men met plezier en volledige overgave een goede hond wil fokken.

Een goede hond fokt men echter niet zomaar. Hiervoor is kynologische (voor) kennis nodig in een breed vlak.

U kunt niet zomaar een nestje geboren laten worden. De lieve schattige kleine pups komen namelijk in een maatschappij waarin men een verantwoordelijkheid naar mens en dier dient te dragen.

Als ook u uw interesse toont, de tijd heeft en over de juiste dieren kunt beschikken, kunt u een goede fokker worden. Is uw interesse gewekt neem dan contact op met de vereniging van het ras waarmee u fokt! Ook u kunt een goede fokker worden.

Een klein aantal mensen koopt juist een hond om "later" eens een nestje te fokken. Deze "verplichte" wens tot fokken leidt veelal tot teleurstellingen. Vaak worden dan de regeltjes wat afgezwakt en principes overboord geworpen. Dit leidt dan weer tot slechte resultaten en ontevreden kopers.

Voor ons is het fokken telkens weer een beleving. Het streven naar een goed nest is altijd prioriteit één. Als fokverantwoordelijke binnen enkele rasverenigingen heb ik een heleboel ervaring opgedaan die in dit boekje verwerkt zijn. Ik hoop dat u met het lezen van dit boek een hele belangrijke bron van informatie heeft gekregen!

Natuurlijk kunt u het ook altijd als een naslagwerk gebruiken.

Kees van Gorp

Houwaert's Brisca Cherise met Houwaert's G- worp

Voor u besluit te gaan fokken

De verleiding om een nestje te fokken is er voor vele hondeneigenaren, maar voor we besluiten om te gaan fokken zullen we ons enkele zaken moeten afvragen. Hebben we de tijd, de ruimte, de motivatie om het zo goed mogelijk te doen? Is de hond wel geschikt? Fokken kost heel veel tijd en natuurlijk ook heel veel energie. De pups die u gaat fokken moeten "welkom" zijn. U zult uiteraard veel vreemde mensen op bezoek krijgen, en zich moeten realiseren wat er voor mogelijkheden zijn in uw gezin! U zult zich zeer goed moeten voorbereiden op alles wat met de fokkerij te maken heeft. Natuurlijk hoop ik dat dit boekje u wat wegwijs zal maken in een zware, maar boeiende wereld. Een wereldje waarin iedereen denkt dat hij de beste is en de beste ideeën heeft. Als U lid bent van een rasvereniging kunt u, voor u een nest gaat fokken, beroep doen op de kennis van de vereniging. Fokt U buiten de rasvereniging om, en dat kan in bijvoorbeeld Nederland en België, dan bent u aangewezen op uw eigen kennis. Kopers wenden zich echter meestal tot de rasverenigingen omdat hier een gecontroleerde fok is. Dus voor u gaat fokken even alles netjes op een rijtje zetten; probeer om een goede fokker te zijn en zeker niet een vermeerderaar of "broodfokker".

Aanvragen Kennelnaam

Als uw besluit vast staat en u wil gaan fokken dan kunt u zich afvragen of u een kennelnaam wilt aanvragen. Een kennelnaam is een soort familienaam voor door u gefokte honden. De kennelnaam mag u zelf kiezen en na goedkeuring mag deze naam alleen door de honden die door u gefokt zijn, gevoerd worden!

Aan de kennelnaam zijn eenmalig kosten verbonden van ongeveer €200,-- U dient enkele namen te verzinnen.

Een kennelnaam is niet ras-gebonden. Dit wil zeggen dat de fokker onder één kennelnaam verschillende rassen kan fokken. Men kan de naam als voor- of als achtervoegsel aanvragen. De reglementering betreft het verkrijgen van de kennelnaam kan wijzigen in Nederland, dus vooraf informatie aanvragen bij de Raad van Beheer is niet slecht. Op de stamboom van uw hond treft u het adres van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland!

De computer in de fokkerij

De computer is ook in de hondenfokkerij, en in het opsporen en voorkomen van genetische problemen, een onmisbaar hulpmiddel. De computer kan nooit een vervanger van de mens worden, het kan wel een perfect hulpmiddel zijn. Zelf heb ik een databeheer van zo'n 30.000 Hovawarts dat jaarlijks met enkele duizenden dieren uitgebreid wordt. In deze data worden alle bekende, maar soms ook niet verder bekende gegevens beheerd. Zo kunnen er bijvoorbeeld percentages van inteelt berekend worden. Ook kan men in een handomdraai zien of er erfelijke ziektes als HD, OCD, ED of schildklierafwijkingen in de stamboom van een bepaalde hond voorkomen.

Bij eventuele dekkingen of geplande worpen kan men vooraf een vergelijk maken en bekijken of de dekking of het geplande nest verantwoord is. Ook bij het importeren van honden kan men kijken of bepaalde ziektes frequent in de lijnen van de aan te schaffen honden voorkomen. Op deze manier kan men besluiten eventuele risicohonden niet te nemen. "Foutloze" honden bestaan - zoals iedereen al wel vermoedt - niet, maar een overdaad aan risico moet men ook niet nemen!

Stamboom

De computer heeft er voor gezorgd dat er bij de Hovawart Vrienden Nederland een goede fokbasisbeheer is aangemaakt.

Natuurlijk kunnen er altijd ongewenste eigenschappen blijven opduiken, maar mijn ervaringen met dit systeem zijn momenteel erg goed! Een voordeel is dat men door dit media ook de leden en geïnteresseerden op de hoogte kan houden van de stand van zaken. Dit gebeurt veelal door middel van de clubbladen van de rasverenigingen. Zo blijven ook de leden op de hoogte van het reilen en zeilen van de club en haar bestand.

Verder kan men bij de honden die in de club gefokt worden een soort bijlage afstammingsbewijs geven. Hierop kunnen zaken die op de stambomen van de Raad van Beheer op Kynologisch gebied in Nederland niet weergegeven worden, door ons zelf vermeld worden. Leden hebben dit bewijs dan naast de officiële stamboom, het dient uitsluitend voor eigen informatie. De grootste rasvereniging van Nederland, die van de Duitse Herders, geeft al jaren een dergelijk fokgeschiktheids-certificaat uit! Een ander voordeel van de computer is dat men snel contacten kan leggen en digitale beelden en of documenten kan sturen of ontvangen.

Als "organisatie A" iets wil weten kan deze bellen en er kan binnen enkele seconden een afstamming en foto van een hond voorgelegd worden.

Internet

Via internet is het mogelijk om advertenties of overige informatie te plaatsen op een eigen homepage of website. Deze termen klinken wat ingewikkeld maar men moet even denken aan een soort catalogus op de computer. Deze catalogus dient voor informatieverstrekking en iedereen die aan het systeem "gekoppeld" zit kan de catalogus bekijken! De meeste organisaties, fokkers of verenigingen maken gebruik van het internetgebeuren.

Geïnteresseerden kunnen via het uitwisselen van gegevens op de hoogte gebracht worden van informatie! Heeft men bepaalde adressen niet dan kan er door middel van zoekmachines info en adressen opgevraagd worden.

Mocht u een website willen bekijken dan kan dat. Mijn adres kunt u als voorbeeld laten gelden. Natuurlijk kunt u ook eenvoudig de rasnaam van uw keuze ingeven met daarachter.nl

De adresnaam van mij is: <http://www.hovawart.nl> Een bezoekje is de moeite waard.

Kortom, naar ons idee is de computer een niet meer weg te denken hulpmiddel in de huidige fokkerij. Het enorme voordeel is dat wij van het allereerste begin af aan alles hebben kunnen vastleggen!

De reu

Het besluit staat vast en men besluit te gaan fokken.

Zoals u zal duidelijk zijn kan men niet fokken zonder een goede reu. Nu gaat de zoekactie beginnen! Reuen kunnen vaak tot op zeer hoge leeftijd dekken en bewaren hun vruchtbaarheid. Aangeraden wordt echter reuen al op jonge leeftijd in te zetten voor de fokkerij omdat dit anders (als de reu voor het eerst op latere leeftijd dekt) tot dekproblemen kan leiden.

Voor de reuenbezitters is er - op het eerste gezicht - niet veel werk. Zij stellen hun reu beschikbaar en wachten tot er een geschikte teef komt. Maar niet alleen de teven moeten aan veel eisen voldoen alvorens voor de fok ingezet te worden, ook reuen moeten hetzelfde "eisenpakket" goed doorstaan. Een dekreu wordt uitgezocht door de fokcommissie en de fokker. Bij de Hovawart let men gelukkig in de eerste plaats op de gezondheid en het karakter van de reu, en vervolgens pas op zijn schoonheid. Dit betekent dat niet de allermooiste, maar de beste reuen de voorkeur genieten. Een reu die voor de fokkerij ingezet wordt, moet uiteraard in goede conditie zijn.

Reuenbezitters verdienen relatief weinig aan een dekking, maar moeten er toch een hele boel voor doen. Zo moet de reu-eigenaar ook bereid zijn om tijdens de vruchtbare periode van de teef baasje en hond te ontvangen en de mogelijkheid te bieden om tot een geslaagde dekking te komen.

Veel reuenbezitters zijn bang dat hun reu na een dekking vervelend zal worden en zijn seksuele driften op om het even wat zal trachten uit te werken.

Ik heb zelf een totaal andere ervaring: ervaren reuen weten namelijk wanneer ze iets mogen en kunnen ondernemen en wanneer niet. Gelukkig denkt ook niet iedereen dat reuen vervelend worden. Mocht u dat toch denken bel gerust naar de rasvereniging.

- ◆ **Let wel: als niemand zijn reu beschikbaar stelt, dan worden er geen pups geboren!**
- ◆ **Vergeet niet om direct na de geslaagde dekking de dek- en geboortekaart te laten ondertekenen en volg de aanwijzingen op de kaart goed op.**

Loopsheid

Teven worden meestal twee maal per jaar loops, de eerste keer (meestal) tussen de 7 en de 18 maand. Loopsheid is voor de tevenbezitter die wil fokken een gewenste periode waar met spanning naar uitgekeken wordt, voor wie niet wil fokken, is een loopsheid meestal een onprettige gebeurtenis in het tevenleven.

Tijdens de loopsheid verliest de teef bloed uit de vulva en zwelt deze. Reuen worden aangetrokken door de lucht die de teven verspreiden en achterlaten. De meeste teven zijn gemiddeld 11 tot 13 dagen na het begin van de loopsheid dekbereid en ook vruchtbaar. Er bestaan echter ook heel wat teven waarbij dit niet geldt! Iedere cyclus kan anders verlopen. Dezelfde teef kan telkens een andere cyclus hebben! De cyclus van de hond functioneert dus anders dan bij de mens; bloedverlies berust bij de teef op de verhoogde doorbloeding van het geslachtsapparaat en heeft niets met de menstruatie van de vrouw te maken. Het bloedverlies bij de teef is juist een teken dat de vruchtbare periode in aantocht is; over het algemeen is het zo dat het moment van afname van het bloedverlies de meest vruchtbare periode aankondigt. De uitwendige geslachtsopening zal op dat ogenblik wat minder zwelling vertonen.

Wil men het exacte tijdstip waarop de teef gedekt zou moeten worden te weten komen dan kan men dit door bloedonderzoek laten vaststellen. Een behoorlijk uitgeruste dierenartsenpraktijk heeft hiervoor de middelen of kan het bloed verder laten onderzoeken.

Teven zullen tijdens de loopsheid meestal veel minder gehoorzamen en kunnen zelfs op eigen houtje op zoek gaan naar een "geschikte" reu om zich te laten dekken. Voorzichtigheid dient men de gehele periode te behouden, vanaf de eerste dag van bloedverlies tot ongeveer 3 weken later. Een andere mogelijkheid is om de hond drie maanden voor de loopsheid te injecteren om deze te voorkomen. Deze behandeling is voor fokteven zeker af te raden wegens kans op verminderde vruchtbaarheid. Bovendien verhogen deze medicijnen de kans op baarmoederontsteking, suikerziekte en melkkliertumoren!

Ook als de teef gedekt is, dient men waakzaam te blijven: ze kan immers nogmaals gedekt worden, ook door een andere reu.

Geadviseerd wordt om uitsluitend met teven tussen de 2 en de 8 jaar te fokken, al blijft de teef ook later vruchtbaar. Persoonlijk hebben wij zeer slechte ervaringen met het laatste nest van Brisca. Zij kreeg op ruim negenjarige leeftijd haar 4^e nest. De bevalling en het herstel verliep in tegenstelling tot de drie eerdere worpen niet zo goed. Wij fokten het 4^e nest puur uit emotionele gronden. Maar we verloren haast Brisca zelf. Gelukkig hebben we haar dochter Houwaert's Ghaya Brisca die inmiddels ook weer fokgeschikt is! Sommige organisaties laten overigens geen teven die ouder of jonger zijn tot de fok toe.

Het zal iedereen duidelijk zijn dat er goede en gezonde dieren nodig zijn om een goede fokbasis te behouden. Er dienen alleen honden ingezet te worden, die aan alle door de vereniging gestelde eisen en normen voldoen. Voor men wil gaan fokken, moet men zich goed realiseren waar men aan begint; stel u zelf goed op de hoogte van alle ins en outs!

De bepaling van het juiste dektijdstip

De bepaling van het juiste dektijdstip is zeer moeilijk. Fokkers die beweren dat ze dit kunnen vaststellen aan de grootte of de vorm van de vulva, of aan het karakterbeeld van de hond komen nogal eens bedrogen uit. Een vaste regel vroeger was: ga maar op de 13de dag; dit is echter foutief en dus onverstandig.

Het is verstandig alvorens u gaat fokken contact op te nemen met de dierenarts of met de fokverantwoordelijke. Kortom, de verhalen dat de beste dekdag de 13de dag is, geven enkel een algemene richtlijn, geen regel. Als voorbeeld kan ik een van mijn eigen honden noemen: bij de ene loopsheid gedekt op de 19-de dag met als resultaat een normaal nest van 7 pups, bij een volgende loopsheid gedekt op de 9-de dag en een nest van 8.

De enige manier om een bijna-garantie te geven, is een progesteronbepaling te laten uitvoeren door middel van een bloedonderzoek in het laboratorium. Hierbij is de betrouwbaarheid zeer groot, maar er gaat minstens een dag overheen voordat men de uitslag heeft (opsturen via de post). De dierenarts kan zelf ook een bloedonderzoek uitvoeren; dit geeft een uitslag binnen het half uur, maar dit onderzoek is minder nauwkeurig en betrouwbaar. De dierenarts kan ook een vaginaal onderzoek verrichten, waarbij het inwendige van de vagina wordt bekeken (vaginascopie). Aan de hand van het aspect van het vaginaslijmvlies kan het stadium van de loopsheid ingeschat worden, maar zonder grote nauwkeurigheid. Wel kan men aan de hand hiervan besluiten welke bloedtest men het best gebruikt en of er eventueel een bacteriologisch onderzoek nodig is.

De dekking

De enige manier dus om een bijna-garantie te geven van het juiste dektijdstip, is een progesteronbepaling te laten uitvoeren via een bloedonderzoek in een laboratorium. Dit geeft ook vaak de grootste hoeveelheid pups omdat de teef dan op het meest ideale tijdstip gedekt wordt. Dit bloedonderzoek is niet verplicht, het is uitsluitend een hulpmiddel voor een zo groot mogelijk succes. Voor onervaren reuen is zo'n onderzoek ook ideaal: de reu-eigenaar weet dan dat de teef op het juiste moment daar is en zal niet zo in spanning zijn. Deze spanning brengt de reueigenaar vaak op de reu over en dit betekent een extra belasting bij de dekking. De tevenbezitter gaat, nadat hij de procedure zoals het fokreglement die omschrijft heeft gevolgd, naar de reu toe. Ik ben er een groot voorstander van dat de reu en de teef voor de eigenlijke dekking elkaar eerst leren "kennen". Meestal daagt de teef uit tot spel en biedt zij zich aan om gedekt te worden. Op het moment van de dekking dienen de dieren met rust gelaten te worden, zodat alles op een zo natuurlijk mogelijke manier verloopt. Snel nadat de reu bij de teef is binnen gedrongen, zal hij ejaculeren. De reu kan nadien nog wel gedurende een tijd die sterk kan variëren (van enkele minuten tot zelfs meer dan een uur) gekoppeld blijven aan de teef; dit is echter geen voorwaarde tot een gelukke dekking. Gedurende de koppeling dienen de eigenaars zowel de reu als de teef rustig vast te houden en vooral rustig te houden. Zodra de dieren

"los zijn" kunnen ze weer hun eigen gang gaan.

Verhalen over fokkers die hun teef meteen wegstoppen slaan me telkens weer met verbazing.

Als een reu niet dekt, kan dit vele oorzaken hebben, zelfs psychische.

Soms dekt de reu niet omdat hij onder toezicht of druk van de baas staat. Dit kan ook onbewust gebeuren. Bij de wilde voorouders van onze honden is het normaal dat de roedelleider (het alfadier)

mag dekken, de minderen in rang niet. Heeft de hond nog veel oerinstincten bewaard, dan kan het zijn

dat hij zich te bezwaard voelt door de aanwezigheid van zijn baas, de "alfa", om te dekken. Alleen

gelaten worden met de teef kan hem ertoe brengen wél tot de dekking over te gaan.

De dekking zelf.....

Voor en na de dekking laten we de honden vrij spelen op een afgezet stuk grond. Op deze foto is duidelijk te zien dat dit na de dekking is. De reu is nog zichtbaar vermoeid van zijn "werkzaamheden".

Tijdens de dekking die maar even duurt kan men naast de reu blijven. Zo kan men beide dieren controleren en rustig houden.

Na de dekking staan de honden gekoppeld zoals op de foto hierboven. De tijd dat honden gekoppeld staan kan variëren van enkele seconde tot soms wel 30 of 45 minuten. De tijdsduur van de koppeling heeft geen invloed op de grote van het nest.

De dracht

Nadat de teef gedekt is, heeft men als toekomstig fokker vaak al een "zwangerder" gevoel dan de hond zelf. Veelal word ik gebeld met de mededeling: "Mijn hond zal wel niet opgenomen hebben, ik merk namelijk nog helemaal niets aan haar." Meestal stel ik de fokker-in-spe dan gerust met de mededeling: "Gelukkig ziet en merkt u niets". Zoals ook bij mensen merkt men in **het eerste deel van de zwangerschap** meestal nauwelijks iets. Ik schrijf "meestal" want uitzonderingen bevestigen zoals altijd de regel. Normaal kan men rond de derde week naar de dierenarts gaan die de teef met de handen kan "onderzoeken". Deze onderzoekingsmethode (**buikpalpatie**) gaat als volgt: de teef staat en de dierenarts voelt de buikholte met de vingertoppen af. De teef heeft aan beide zijden een baarmoederhoorn; hierin bevinden zich bij de drachtige teef de vruchtblaasjes, en in die vruchtblaasjes zitten dan de vruchtjes. Als ze heeft opgenomen, kan de dierenarts de vruchtblaasjes met het

vruchtwater erin voelen als een soort bobbeltjes, en dit meestal het beste tussen de 28 en de 31 dagen zwangerschap. De vruchtjes zelf in de vruchtblaasjes kan men nog niet voelen, want ze zijn namelijk nog veel te klein. In totaal zijn de vruchtblaasjes met vruchtjes er in ongeveer 2 tot 2,5 cm in diameter. Ga als fokker niet experimenteren

en voelen, laat deze handeling a.u.b. aan de dierenarts over. Een andere mogelijkheid om de dracht (zwangerschap) vast te stellen, is een **echografisch onderzoek**. De dierenarts kan, indien hij hiervoor de juiste apparatuur heeft, dit onderzoek zelf verrichten. Voor de hond is dit onderzoek, net zoals het eerste onderzoek, geheel pijnloos. Een echografie kan het beste rond de dertigste dag geschieden. De teef dient een volle blaas te hebben. Bij een echografie worden geluidsgolven in de buik gezonden en weer terug ontvangen. Deze geluidsgolven worden in beeld omgezet. De beelden zijn bewegend omdat de binnenzijde van de hond ook beweegt. Zo kan men de vruchtjes zien bewegen en observeren (hartslag en dergelijke).

Kan de fokker, of uw eigen dierenarts, geen echo laten maken, dan behoort een **Röntgenfoto** tot de mogelijkheden. De meeste dierenartsen doen dit na de 42ste dag van af de dekking. Dit omdat de verbening van de skeletjes zich dan pas in een zover gevorderd stadium bevindt, dat de pups geteld kunnen worden.

Nadat **de tweede helft van de zwangerschap is aangebroken**, zal de teef ontwormd en ingeënt worden. De inenting, halfdrachtspuit genoemd, biedt haar en de "pups" de beste weerstand. Ook dient in dit tijdstip de voeding juist worden aangepast. Over voeding zijn zéér veel fokkers het niet eens met elkaar. De één weet het nog beter of heeft nog sterkere verhalen dan de ander. Goede merken voer verschillen echter niet zo veel van elkaar. Belangrijk is dat er zeer geleidelijk overgegaan wordt van het normale onderhoudsvoer naar het hoogwaardiger voer dat de drachtige teef nodig heeft.

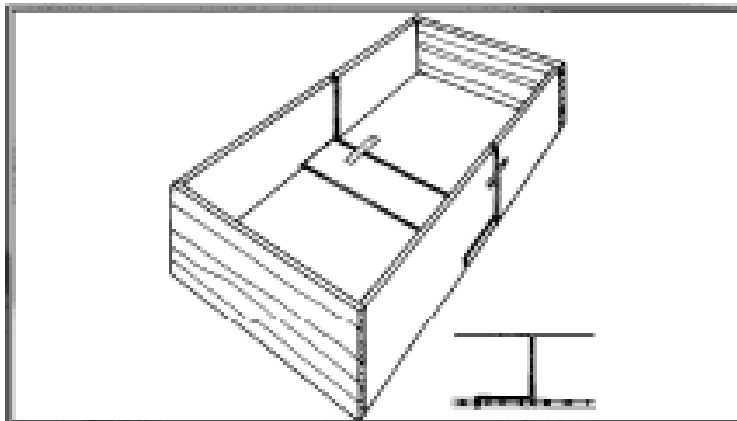
Hoe verder de zwangerschap vordert, hoe minder de teef interesse heeft in andere zaken. (wandelen, spelen of knokken, het hoeft allemaal niet zo nodig meer.). De teef wordt nu dikker en dikker, en in dezelfde mate neemt de nervositeit van de fokker toe! Staat alles wel klaar?, heb ik alles wel?, enz.

Sommige fokkers bellen om de dag naar hun dierenarts, of naar de fokcommissie om de laatste meldingen door te geven. Soms hijgt de hond veel, sommige honden slapen niet en weer andere honden slapen overdag heel veel. Er valt altijd wel iets op. Ik kan me, als ik me in de hond verplaats, voorstellen dat je 's nachts niet slaapt als de baas 20 keer komt kijken. Dat is voor de hond abnormaal gedrag, uiteraard moet de verloren slaap overdag worden "ingehaald". Hijgen of puffen kan een hond doen omdat hij vermoeid is, dit betekent echter niet dat de pups plotseling één of twee weken eerder komen!

De geboorte mag u verwachten tussen de 58 ste en 63 ste dag na de dekking.

De werpruimte

Iedere teef heeft het recht op een goede ruimte waarin ze haar kroost kan verzorgen zoals dat hoort. De werpkist dient een tijdje voor de bevalling gemaakt te worden en het is zeker aan te raden om de teef aan de werpruimte te laten wennen. Ze moet zich hierin op haar gemak voelen om rustig haar pups te werpen en te verzorgen. De werpkist kan zelf gemaakt worden; voor vorm en afmetingen: zie afbeelding. Fokkers dienen er rekening mee te houden dat de kist niet te groot of te klein mag zijn. Vaak heeft men het idee dat de kist te klein is. Maar een kist van dergelijke grootte heb ik zelf gebruikt voor mijn teven, zij kregen nesten van 10 en 11 pups. De werpkist dient voorzien van een stootrand op 15 à 20 cm hoogte rondom in de kist. Hieronder kunnen de pups liggen. Dit is bedoeld om doodliggen te voorkomen. De werpkist dient van goed te reinigen materiaal gemaakt te zijn, zodat hij makkelijk schoon te maken is. In de kist kan men bv. kranten leggen. Deze zijn goed te verwisselen. Ook dekens die gemakkelijk te wassen zijn, zijn geschikt. Zelfs speciale vachten zijn te koop. Veel minder hygiënisch zijn stro en houtkrullen! (Al beweren "ervaren" fokkers wel eens anders.)

Nr.	Deel	Materiaal	Afmeting	Aantal
	Werkbodem			
1	zijkant	18 mm houtplaat	610 x 400	2
2	achterwand	18 mm houtplaat	1000 x 400	1
3	klop	18 mm houtplaat	1000 x 300	1
4	bodem	18 mm houtplaat	980 x 610	1
	Uitloop			
5	zijkant	18 mm houtplaat	980 x 400	2
6	voorkant	18 mm houtplaat	1000 x 400	1
7	bodem	18 mm houtplaat	980 x 680	1

Verdere materiaallijst:
 36 schroeven met verzinkkop, 45 mm lang. 2 scharnieren.
 2 windhaken met passende schroefogen. Houlijm. Schuurpapier om de scherpe kanten af te schuren.

Vorbereiding op de bevalling

Natuurlijk moet u goed voorbereid zijn voor het grote moment.

In de eerste plaats dient de ruimte waar de pups geboren worden enkele dagen vooraf klaar te zijn. De teef moet de ruimte als een veilige plek zien. De werpkist dient de laatste dagen al als slaappleats voor de teef. Op de dag dat u de pups verwacht laat u de teef niet meer alleen. Ga lekker zoveel als mogelijk met de hond in de werpruimte.

In de werpruimte dient u ook de warmtelamp klaar te hebben.

Verder natuurlijk wat sterk naaidraad (ijzergaren). Verder latex handschoenen, betadine, wat schone steriele gaasjes, een babyweegschaal, schrift voor notities, schrijfmateriaal, fotocamera, fel gekleurde nagellak om de pups een duidelijk merkje te geven, telefoon en niet te vergeten het nummer van de vooraf ingelichte dierenarts.

De bevalling

Hoe merkt men dat de pups gaan komen? De naderende uitdrijving (geboorte) kan men aan enkele zaken merken. Gedragsveranderingen zijn zeer duidelijk waar te nemen. De hond kan gaan graven, dit doet ze instinctief om haar nest klaar te maken. Dit kan met sterk gegrom gepaard gaan. Na de hoge activiteit komt er telkens een rustfase waarbij de teef zich meestal opvallend veel likt. Zodra de eerste contracties (voorweeën) komen zal de teef langdurig reageren en naar haar achterlijf kijken. De blik van "wat gebeurt er nu?" is al veel besproken en beschreven. De teef zal moeilijk uit haar nest te bewegen zijn, en vaak doeken en/of lappen kapot scheuren, waarmee ze haar nest in orde brengt. Men dient de teef hierin haar gang te laten gaan, ook al ziet het nest er in onze ogen niet uit. Vele dierenartsen raden fokkers aan om de hond vanaf ongeveer de 55-ste dag te temperen. Dit moet dan drie keer per dag. Twaalf tot vierentwintig uur voor het uitdrijven, daalt de temperatuur van de aanstaande moeder zo'n 1 tot 1,5 graad.

De normale temperatuur van een gezonde niet-hoogzwangere teef bedraagt zo'n 38°C. Verder neemt ook de vulva- en melkklierzwellung toe. Er kan zelfs melkproductie tot stand komen. Als fokker van de tepels afblijven! De melkproductie kan overigens al enkele dagen eerder tot stand komen en is dus een wat minder betrouwbare indicatie. De vulva moet zwellen om de pup de ruimte te geven om naar buiten geperst te kunnen worden. Zodra de contracties heviger worden en de pups in het bekken indalen gaan de contracties gecombineerd met persweeën. De teef blijft persen tot de pup geboren is. De navelstreng is nog met de nageboorte verbonden. Zoals u weet bevindt iedere pup zich in de moeder in een vruchtvlies. De teef zal de vliezen verwijderen en de navelstreng doorbijten. Zij zal dan de nieuwe aanwinst drooglikken en verder masseren met haar tong. De pup zal zich snel naar de tepels bewegen. Deze gehele handelingen doet de hond van nature, instinctmatig.

Als de moeder de vliezen zelf niet verwijdert, dient de fokker dit te doen. Ook moeten de navelstrengen dan doorgeknipt of doorgescheurd worden, dit op een lengte van 2 tot 2,5 cm. Zorg ervoor dat de navel meteen ontsmet wordt met normale betadine. Ook moet men controleren of er slijm in de neusgaten en/of bekjes van de pups aanwezig is. Eventueel aanwezig slijm dient met een bij de dierenarts te kopen slijmzuigertje verwijderd te worden.

Mocht de pup niet uit het vruchtvlies komen, dan kan de fokker hierbij assisteren (anders zal de pup de geboorte niet overleven). Als de pup wat te weinig activiteit vertoont, kan de fokker hem met een droge handdoek masseren (uiteraard voorzichtig). Er moet dan meteen gecontroleerd worden of de bek van de pup leeg is. Is dit niet het geval, moet hij even "wakker geschud worden"! Indien alles normaal verloopt - en daar moeten we toch vanuit gaan - dan kan de teef gewoon rustig haar eigen gang gaan zonder dat we ergens bij hoeven in te grijpen. Hoe meer de teef zelf doet, hoe beter het is.

Als de teef bezig is met een volgende pup, kan men als fokker de eerste contacten met de eerder geboren pup leggen.

Zoals u weet worden pups blind en doof geboren. Een pup heeft direct bij de geboorte al een goed reukvermogen. Hierdoor kan hij instinctief in leven blijven. De pup herkent de geur van de moeder telkens weer en vindt door deze herkenning de voedselbron. Het is sterk aan te raden om pas geboren pups even in contact te brengen met mensenlucht. Dit hoeft maar heel even te zijn, het is voldoende dat de fokker de pup dicht tegen zich aanhoudt en bijvoorbeeld even naar zijn gezicht brengt. Zo zal men de eerste inprenting tussen mens en pup al gelegd hebben.

Ook kan men de pups op die manier goed controleren.

Speciaal moet men er op letten dat:

- ◆ de anus goed gevormd is,
- ◆ er geen bloedingen bij de navelstreng zijn,
- ◆ dat de gehemeltes in orde zijn,
- ◆ er geen extra tenen (wolfsklauwtjes) aanwezig zijn.

Hierna legt men de pup weer direct bij de moeder, Uiteraard dient men de dierenarts die de teef kent te verwittigen om te komen controleren. Voor de geboorte moet men goede afspraken met de dierenarts maken en de bevalling samen goed doornemen. (Spreek b.v. af wanneer hij bereikbaar is, hoe het zit met nacht- of weekenddienst, in welke fase van de bevalling u hem het beste opbelt, e.d.m.). Na de bevalling kan de dierenarts de moederhond een spuitje geven zodat de baarmoeder weer samentrekt. Nadat de worp compleet op de wereld is, verzorgt de fokker zijn teef en maakt haar schoon. Een goede teef zal zeker de eerste periode niet of nauwelijks van haar kroost weg willen. Geef haar dan haar verdiende rust en laat haar genieten van de pups. Het is verder ook van belang dat de teef en de pups zoveel mogelijk met rust gelaten worden. Probeer niet te veel te sturen of helpen. De natuur weet wat er moet gebeuren, het instinct van de hond volgt deze regels. De bevalling gaat meestal vanzelf en men hoeft als fokker weinig te doen. Vaak dient men alleen wat ondersteuning aan de teef te geven door middel van strelen en wat woorden. Na de bevalling stelt men, mits men binnen een rasvereniging fokt, meteen ook de fokcommissaris op de hoogte. Deze komt het nest controleren. Vergeet de geboortekaart niet in te sturen (zie paragraaf over de dekking). De ruimte waarin de pups zich bevinden moet warm zijn. Pups zijn namelijk niet in staat hun lichaamstemperatuur te regelen. Zowel afkoeling als oververhitting moeten voorkomen worden. Een pup die onderkoeld is, geeft een onrustig beeld, piept en drinkt onvoldoende melk. De pup zal verzwakken, slap worden en hierna snakkend naar adem sterven. Mocht een pup om wat voor reden dan ook toch onderkoeld zijn geraakt, dan is het zaak hem langzaam weer op de goede temperatuur te brengen. Als men de pas geboren pups, nog nat van de geboorte, in een ruimte van 29-32°C houdt dan voorkomt men onderkoeling. Als de pups gedronken hebben en droog zijn, is de aanbevolen temperatuur 24-27°C. Mocht om wat voor reden ook de moeder niet meer bij de pups zijn na de geboorte, moet men de ruimte waarin de pups zich bevinden 5 dagen tussen de 29-32° houden. De temperatuur moet gemeten worden op de bodem van de werpkist en kan men regelen door middel van warmtelampen of verwarmde bodem.

Houwaert's L-worp Vanaf het allereerste moment bij de pups betrokken zijn is een prachtig gebeuren. Hier op de foto de kinderen van familie de Beer.

Warmtelampen hebben als voordeel dat de ruimte verder niet in zijn geheel verwarmt worden. Ze nemen vaak wel wat extra energie. De meeste warmte lampen zijn 250 tot 500 watt. Voor de eerste paar dagen is een warmte lamp niet verkeerd. Mijn visie is echter wel dat pups die over een goed instinct beschikken van nature de moeder op moeten zoeken.

Aanbevolen warmte:

- ♂ 2e week 25°C (ongeveer)
- ♂ 3e week 23°C
- ♂ 4e week 21°C

De meeste teven houden hun pups redelijk zelfstandig op temperatuur, maar regelmatig controleren is zeker aan te bevelen, zeker als de werpkist te groot is of als de teef niet constant bij de pups is. Zelf leg ik altijd kruiken bij de pas geboren pups, doch dit vergt enige kennis van zaken want uiteraard kunnen de pups anders lelijke brandwonden oplopen.

Verder is ook de luchtvochtigheid van groot belang. Die dient ten minste 50% te bedragen. Te droge lucht is net als te vochtige lucht niet goed. Als de hygrometer op 70% staat is alles oké.

Keizersnede

De meeste fokkers gaan er vanuit dat alles op rolletjes gaat lopen. Gelukkig overigens want als de fokker aan alles moet denken dat er mis kan gaan, dan gaat hij niet meer ontspannen met de gevoelens om! De teef zal dit merken en ook onnodig stress hebben.

De meeste bevallingen lopen bij de Hovawart wel op rolletjes. Slechts zelden zal de dierenarts moeten ingrijpen. Als de dierenarts ingrijpt dan is dat meestal door middel van een keizersnede.

Omdat een keizersnede haast nooit voorkomt wil ik u wat beknopte informatie geven door middel van wat foto's. Deze geven een keizersnede weer in grove lijnen.

Als vastgesteld wordt dat de teef zwanger is maar dat de geboorte uitblijft kan de dierenarts besluiten de stap te nemen om een keizersnede te laten plaatsvinden!

Op foto 1 ziet u dat de dierenarts een echo aan het maken is. Er blijkt maar één pup in de moeder aanwezig te zijn. De dierenarts vindt dit meestal aanleiding om de geboorte te gaan sturen, omdat bij één pup de zwangerschap vaak te lang duurt en de geboorte niet spontaan op gang komt.

De teef wordt in een roes gebracht en de buikwand zal worden geopend. Hierna zal de oetrushoorn (baarmoederhoorn) zeer zorgvuldig worden geopend en zal de geboorte plaatsvinden.

De pup wordt uit het vruchtvlies genomen en de nageboorte wordt gescheiden van de pup.(foto4).

Direct na de geboorte zal de assistente zich om de pup ontfemen en deze verzorgen.

De dierenarts zal zelf met een andere zeer belangrijke taak beginnen, namelijk het weer dicht maken van baarmoeder en buikwand. Nadat de moeder weer wakker is kan ook zij genieten van haar gezonde pup!

De eerste levensweken

Vergeet niet direct de dek en geboorte kaart goed ingevuld retour te sturen naar de Raad van Beheer. Volg alle instructies op de kaart zéér zorgvuldig op.

Verzorging van de pups

Het spreekt vanzelf dat men de pups elke dag dient te verzorgen. Zolang de pups enkel tevenmelk krijgen en dus niet bijgevoerd worden, zal de teef zelf het nest schoonhouden. Als fokker dient U de ruimte echter meerdere malen per dag te verschonen; de teef kan namelijk nog navloeien wat een zeer onaangename geur met zich meebrengt.

Puppyplasjes en -ontlasting kunnen - ondanks de goede zorgen van de moeder -, toch doordringen in de onderste laag van de werpkist, wat niet erg hygiënisch is en ongedierte aantrekt.

Ook de nageltjes van de pups dienen regelmatig gecontroleerd te worden.

Als de nageltjes te lang zijn, moet men ze knippen. Dit dient met zorg en precisie te gebeuren.

Belangrijk is dat u de gewichten goed controleert en de temperatuur goed regelt.

Groeicurve

Ook moeten de pups de eerste paar weken dagelijks gewogen worden. Aan de gewichtsevolutie kan de fokker veel zien. Heeft de pup een regelmatige groei?, of valt hij enkele dagen af? In het eerste geval kan men er vanuit gaan dat de conditie van de pup goed is en dat deze voldoende voedingsstoffen krijgt. Niet groeien kan betekenen dat er te weinig voedingsstoffen tot de pup komen. Het is dus van belang om zeer nauwlettend een groeicurve bij te houden.

Voor de fokker is het van belang om de pups zeker de eerste twee weken goed op gewicht te volgen.

In principe hoort een pup iedere dag te groeien, met uitzondering van de eerste dag. Groeit een pup niet, dan is dit vaak het eerste teken dat er iets niet in orde is. De pup moet dan goed geobserveerd worden en misschien zelfs bijgevoerd. Doe dit echter alleen op advies van de dierenarts! Snel ingrijpen is wel noodzakelijk omdat de pups vaak nauwelijks reserves hebben. Hoeveel pups per dag groeien kan men niet exact zeggen, dit hangt samen met o.a. de grootte van de worp. Bij al mijn nesten haalden de pups de zevende dag een verdubbeling van hun geboortegewicht. Wordt een pup met een gewicht van 350 gram geboren, dan zal deze pup de zevende dag ongeveer 700 gram wegen. Het geboortegewicht van de pups is sterk verschillend. In het eerste nest Hovawarts dat ik heb gefokt, was het gemiddelde gewicht 600 gram. In het derde nest gemiddeld 425 gram. De pups van het derde nest zijn zeker niet kleiner gebleven dan de pups uit het eerste nest.

Ga met voeding nooit experimenteren, dit kan zeer negatieve gevolgen hebben voor de pups. De moederhond zelf en de pups mogen nooit bijgevoerd worden met koemelk; het lactosegehalte in koemelk kan moeder en pups diarree bezorgen, wat voor de pups levensgevaarlijk kan zijn.

De voeding van de pup

Als alles goed en naar wens verloopt, drinken de pups de eerste drie weken uitsluitend moedermelk. Doordat de pups kunnen ruiken en een aangeboren zuigreflex hebben, kunnen ze bij de moeder drinken. Na ongeveer 10 dagen gaan de ogen open. Pups kunnen zich vanaf dat moment dus ook deels met hun ogen oriënteren. Als puppy's door flesvoeding moeten worden bijgevoerd, dan is het vaak de eerste dag wat moeilijker om de pup duidelijk te maken dat er in de flesjes ook wat eetbaars zit. Zelf voer ik een kant-en-klaar merk dat niet goedkoop is, maar het is een compleet verantwoorde voedingslijn voor alle pups. Ik heb met deze producten zeer goede ervaringen, zeker ook wat advies betreft. Maar er zijn uiteraard diverse goede merken. Zelf voeding gaan maken en/of experimenteren, kan dodelijk zijn voor uw pup. Een klein voorbeeld: tevenmelk bezit tweemaal zoveel eiwit als koemelk en is vetter.

Het energiegehalte van koemelk is 750 kCal/l, dat van tevenmelk bedraagt 1210 kCal/l.

Verder is tevenmelk bijzonder rijk aan mineralen.

Waaruit bestaat moedermelk?

droge stof 22-25%

eiwit 25-34% van de droge stof

vet 21-38% van de droge stof

lactose 13-17% van de droge stof

mineralen 3,85-5,2% van de droge stof

Bekend is dat de zogenaamde biest ofwel de melk die de eerste twee dagen na de geboorte geproduceerd wordt, zeer rijk is aan afweerstoffen. Het komt zeer dikwijls voor dat de achterste tepels meer melk produceren dan de voorste. De meest dominante pups proberen dan ook meestal de achterste tepels te krijgen. In een wat later stadium is vaak duidelijk te zien dat pups om de beste positie vechten. Let ook op de voeding van de teef. Bij het fokken van mijn eerste nest heb ik uiteraard vele fouten gemaakt die ik nu probeer te voorkomen. Eén van de meest voorkomende fouten is dat men iets wijzigt in het voerpatroon van de teef. Zo heb ik een teef die 14 pups had en deze zelf verzorgde, proberen te helpen. Dit helpen bestond uit het extra geven van vele "brinta" voedingen bij het normale voer. Dit had als gevolg dat moeder en pups allemaal diarree kregen: het welbekende melksuikervergiftigingsprobleem. Gelukkig heeft een alerte, goed bevriende dierenarts dit meteen ontdekt en me een standje gegeven.

Als alles goed gaat wordt dit onze nieuwe aanwinst!

Foto: **Lia de Beer** met pup van Houwaert's L-worp

Wat te doen als de teef geen voeding kan geven?

Er zijn tevenmelk-vervangende producten die men per speen kan toedienen. Dit kost erg veel tijd, maar is soms de enige oplossing. De pups hebben de eerste twee dagen 8 voedingen nodig. Vervolgens tot de 7e dag 6 voedingen. Van de 8e tot de 16e dag 5 voedingen en na de 16e dag 4 voedingen. Als men flesvoeding geeft, moet men de buikjes en anaalstreek goed masseren zodat de pups gaan plassen en ontlasting krijgen. Dit kan men doen met een vochtig watje of doekje. Een pup kan namelijk niet zelfstandig ontlasten. Normaal likt de teef de pups "schoon" en ruimt ze de uitwerpselen op. Als de pups te snel of gulzig drinken, is het verstandig om ze rechtop te houden en te laten boeren (zoals baby's).

De teef geeft normaal voeding, wanneer kan men gaan bijvoeren?

Hier zijn geen strikte voorschriften voor, zelf begin ik met uiterlijk drie weken met voertoevoeging. Dit om te voorkomen dat de teef reserves gaat afstaan en zichzelf gaat opofferen voor de pups. In deze periode geeft de teef een maximale melkproductie die uiteraard haar lichaamsreserves gaat aanspreken. Het is aan te raden om u ook goed te laten informeren over voeding die volgt op de speenvoeding. Ikzelf werk eerst met opvolgpap, vervolgens met geweekte brokjes en hierna met normale puppybrokjes. Pups die bij ons weggaan krijgen normale puppybrokjes te eten die bij het ras horen. Wij geven ook zeer geringe hoeveelheden vlees. Mijn voorkeur gaat dan uit naar paardenvlees dat langdurig gekookt wordt en gemalen tot een soort tartaar.

Socialisering van de pups

Reeds eerder heb ik geschreven dat de pups doof en blind geboren worden. Het vroegtijdig laten afspelen van cassettebandjes en/of aanzetten van een radio heeft dus **geen enkel nut**. Té veel vreemde zaken kunnen een puppy "overladen" met vreemde indrukken. Dit kan zelfs schadelijk zijn. Nadat de pups rond de 14e dag hun oogjes en oortjes beginnen te openen, gaan ze ook meer en meer hun eigen wereldje ontdekken. Laat de pup zeker de eerste drie weken zoveel mogelijk met rust. Wel is een regelmatig contact met u als fokker (mens) van belang. De pup moet de "mensenlucht" als iets normaals gaan herkennen. De moeder weet zelf het beste wat ze moet doen. Als de vierde week aanbreekt, is het verstandig om de pups langzaam te laten wennen aan allerlei zaken. Zeer belangrijk zijn de contacten met mensen. Zoekt u ze liefst in alle maten en soorten uit. Groot, klein, dik, dun, blank, gekleurd, met hoed of pet, met bril, zoveel mogelijk in verschillende situaties. Laat de pups niet door iedereen oppakken, maar laat de bezoekers de eerste dagen alleen kijken en veel praten. Later kunnen ze dan spelletjes spelen met de pups en vervolgens ook lichamelijk contact maken. In een nog verder gevorderd stadium laten wij ook andere mensen de voeding van de pups maken. Wij kiezen hiervoor altijd de mensen die een pup van het nest kopen. Onze eigen pups laten we al zeer vroeg contact maken met andere honden. Ook hier maken we weer een grote selectie. Grote en kleine honden zijn welkom. Natuurlijk beseffen wij dat er bepaalde risico's zijn aan het met andere honden confronteren maar wij stellen de socialisatie voorop! In de zesde of zevende week gaan wij buiten met de pups allerlei dingen ondernemen. Dit is een zeer tijdrovende onderneming omdat ze één voor één meegaan. Zo gaan we stukjes met de auto rijden en naar het bos. Moeder nemen we de eerste keer meestal mee. Want wat mama kan, wil de pup ook. De toekomstige baasjes krijgen bij ons niet zomaar een pup: zij moeten ook zeer nauw betrokken worden bij de opvoeding en socialisering.

Het leven van de hond is uit verschillende perioden opgebouwd.

Vaak kijken cursisten mij verwonderd aan als ik over de puberteit van de jonge honden spreek. Dat mensen een puppycursus moeten volgen, is al langzaamaan een begrip geworden. Hoe een hond moet leren zitten, liggen en volgen wordt wel geleerd, maar er zijn maar zeer weinig hondenscholen waar de baasjes iets te leren krijgen over de hond zelf. Puberteit komt net als bij mensen ook bij honden voor, maar er zijn nog een heleboel andere leeftijdsfases bij onze kleine vrienden.

De eerste fases heeft de hond bij zijn moeder en fokkers meegemaakt.

1. Neonatale fase

de 1ste en 2de week na de geboorte is de pup blind en doof en kan alleen drinken, slapen en piepen en heel goed ruiken. In deze neonatale fase kunt u weinig met de pups doen. Een heel belangrijke oefening (of testje) kunt u perfect oefenen. Pak de pups een voor een uit de werpkist. Stop de pup dicht tegen u aan of onder uw trui. Hij kan u niet zien of horen maar wel heel goed ruiken. Hierna legt u de pup bij de moeder. Laat hem drinken en blijf met de hand bij de neus van de pup. Op deze manier leert de pup mensen geur als iets positiefs ervaren. Mensengeur is namelijk bij de voedselbron.

Eten is noodzaak dus.....

Ook de pups ondersteboven in beide handen leggen en laten verzorgen door de moeder is heel goed. Het is dan normaal dat de mensenuitgeademde lucht gecombineerd wordt met verzorging! Een pupje wat verder van de moeder leggen en kijken hoe snel hij bij de moeder is, is ook een leuke oefening. Lukt het de pup niet om bij de moeder te komen dan kan een vinger voor de neus van de pup hulp bieden.

Breng de vinger steeds dicht naar de voedingsbron van de moeder (tepels). Deze oefeningen moet u dagelijks een paar keer doen. Overdrijf niet want deze baby's moeten groeien van rust!

Een groot nest vraagt ook veel rust van de moeder. De pups liggen hier tevreden bij hun moeder!

Tijdens de hiervoor omschreven testjes kunt u al zéér snel constateren dat pups niet hetzelfde zijn. De een heeft duidelijk een betere neusaanleg dan de andere. Dit is niet geleerd maar aangeboren. U zal zien dat de pup met de "beste" neus ook later een goede neus zal hebben. Een goede neus is natuurlijk heel belangrijk. Zonder goede neus zou de pup NIET kunnen overleven!

Het zal wel zo zijn dat hoe vaker u de oefeningen doet des te sneller de pup vorderingen maakt. Ook die vorderingen zijn weer niet gelijk voor iedere pup. Dit heeft te maken met zijn ontwikkelingen, lichaamsprocessen en bijvoorbeeld zijn hersenontwikkeling. Deze materie verder uitsplitsen zullen we maar niet doen. De wereld van erfelijkheid ofwel genetica is veel te ingewikkeld om in dit boekje te behandelen! Alleen voor deze materie zou men al jaren en jaren een studie kunnen volgen. Voor u als fokker of aanstaande fokker dus van minder belang.

2. Overgangsfase

de 3de week na de geboorte gaan ogen en oren open.

Het open gaan van ogen en oren gaat niet van het ene moment op het andere. Het openen van ogen en oren duurt een paar dagen. Nadat ze geopend zijn gaan ze binnen een paar dagen volledig functioneren. De pup gaat op zijn pootjes lopen en het nest verkennen, hij gaat "mondstoten" bij de moeder, waardoor deze eten opbraakt. In de natuur zullen de pups rond de 18e dag het nest proberen te verlaten. Een andere volwassen hond zal zich nu op de pups "storten", de pups laten zich gillend op de rug vallen en proberen zo snel mogelijk naar het nest terug te gaan.

De pups hebben nu geleerd:

- absolute gehoorzaamheid aan alles wat in rang hoger is;
- onderwerping aan een in rang hogere roedelgenoot;
- dat het nest veilig is.

Deze laatste punten zijn voor ons, als bazen, erg belangrijk:

- *Straf nooit een hond die in zijn mand, kennel of plaats ligt, dit moet namelijk een veilige plaats zijn waar de hond zich thuis en vrij voelt.*
- *Stuur dus nooit een hond voor straf naar zijn plaats.*
- *Straf nooit een hond als deze zich onderworpen heeft aan u, d.w.z. op zijn rug ligt. De hond zal uw gedrag dan namelijk niet begrijpen en zal u niet meer vertrouwen.*

3. Inprentingsfase

4de tot en met 7e week : de pup is volledig ontwikkeld. In deze korte periode moet de pup zoveel mogelijk (positieve) contacten hebben met mensen, dieren en dingen. Groeit de pup geïsoleerd op (bv. in een schuur op een afgelegen boederij), dan groeit hij op tot een contactarme hond, die altijd, voor de rest van zijn leven, bang zou kunnen blijven voor mensen, dieren, en andere voor de hond niet herkenbare zaken. Dit gedrag is nooit meer helemaal te corrigeren. Deze contactarme honden zullen uit angst snel bijten en worden vaak angstbijters.

4. Socialiseringsfase

8e tot en met 12de week: de pup gaat mee naar zijn nieuwe thuis. Wen de pup geleidelijk in deze periode aan bv. auto's, bussen, trams, treinen, winkelcentra, enz., enz. Mocht hij schrikken, spreek hem dan nooit troostend toe (dit betekent het schrikgedrag belonen!; en dan zal de pup de volgende keer nog harder schrikken om beloond te worden!), maar praat rustig en zelfverzekerd met de pup. Uw uitstraling en lichaamsbeheersing zijn op zo'n moment van zeer groot belang. Wees consequent in uw opvoeding (wat eens mag, mag altijd; wat niet mag, mag nooit). Beloon en straf de pup op het juiste moment (dus niet te vroeg en niet te laat).

5. Rangorde fase

4de tot en met 5e maand : deze fase is vooral van belang bij de in het wild levende hondachtigen. Broers en zussen uit hetzelfde nest bepalen nu onderling hun rangorde. Deze fase gaat over in de :

6. Roedelorde fase

waar de jonge honden geplaatst worden binnen de gehele roedel. Zij mogen nu meedoen aan de jacht en zijn volwaardige roedelgenoten. Alles wordt samen gedaan, want samen ben je sterk.

7. Roedelorde fase

waar de jonge honden geplaatst worden binnen de gehele roedel. Zij mogen nu meedoen aan de jacht en zijn volwaardige roedelgenoten. Alles wordt samen gedaan, want samen ben je sterk.

8. Puberteit

ca. 7 maanden : de hond zal zich gaan verzetten tegen de baas, hij is ongehoorzaam. (Bij Hovawarts kan dit gedrag ook iets later beginnen). Ze zijn oostindisch doof en dagen de baas uit. De hond probeert duidelijk zelf de baas te worden. Blijf consequent!!! Als de hond een oefening niet wil doen, dan helpt u hem daarbij en beloont u hem als hij het goed doet. Word nooit boos, uw hond moet dit proberen, hij kan niet anders! Met vriendelijk en consequent handelen, helpt u de hond door deze voor hem moeilijke periode heen en zal hij u aan het eind van deze periode nog steeds als zijn alfa beschouwen.

Ontwormen en inenten

Ontworming

Zoals reeds eerder beschreven, is het belangrijk dat de pups een optimale verzorging krijgen. Dit betekent ook medische zorg. Nadat de teef tijdens de dracht op een correcte manier is ontwormd, zullen ook de pups moeten worden ontwormd. Dit kan men zeer eenvoudig doen en bij voorkeur voor het eerst omstreeks de veertiende dag, dan vijftien dagen later nog een keer. Vervolgens weer 15 dagen later nog een keer. Dit schema is een schema dat van toepassing is voor het product Lopatol.

De inenting

Doordat de teef is ingeënt, krijgen de pups via de moedermelk voldoende afweerstoffen mee. Om ze zo optimaal mogelijk te beschermen, laat ik mijn honden - zoals reeds vermeld - altijd de halfdracht inenting geven. Vanaf het moment dat de pups zes weken oud zijn, moeten ze zelf ingeënt worden. Uiteraard moet hierbij de raad van de dierenarts worden opgevolgd.

Een zeer veel gebruikt schema is het volgende:

6 weken hondenziekte en parvovirus

9 weken parvovirus

12 weken grote cocktailinenting, hierin bevindt zich parvo, HCC, ziekte van Weil, para-influenza, hondenziekte en adenovirus.

16 weken parvo en Weil.

Indien de pups naar het buitenland gaan, moeten ze ook ingeënt worden tegen hondsdolheid (rabiës). Ieder land heeft hiervoor zijn eigen bepalingen, en ook hierover moeten dus de nodige inlichtingen gevraagd worden.

De pups gaan weg

Na ongeveer 8 weken is het moment van afscheid dan gekomen. Aan de teef heeft u gemerkt dat ze steeds meer afstand van de pups gaat nemen. Voor u als fokker zit het werk er op. De pups worden bij zo goed mogelijk uitgezochte kopers geplaatst en verlaten hun vertrouwde omgeving. Het is aan te raden om de pups voldoende voer mee te geven zodat ze de eerste dagen zeker geen onnodige veranderingen hoeven te ondergaan. Geef verder de koper voldoende informatie mee over alles wat met zijn pup te maken heeft. Probeer de pups te plaatsen bij mensen die lid zijn of worden van de rasvereniging, om eventuele wildfok en problemen te voorkomen. De weg naar de nieuwe eigenaren Het verlaten van het "ouderlijk" huis is voor de piepjonge pup een heel avontuur dat nare herinneringen kan nalaten. Probeer de overgang dus zo aangenaam en rustig mogelijk te maken. Haal de pup zelf op, op een kalme en speelse manier. De eerste autoritten bepalen immers voor een deel het verdere "rijgedrag" van de hond. U neemt best een chauffeur mee, zodat u zich om de pup bekommeren kan en met hem speelt en aanmoedigend toespreekt. Aai de hond nooit als hij bang is, maar leidt zijn aandacht af en stel hem op zijn gemak. Het veiligste voor u en voor uw hond is dat u met pup op de achterbank plaats neemt. Indien u lang moet rijden, zorgt u er best voor dat er een oude deken op de bank ligt, zodat deze niet bevuild raakt, zou de pup overgeven. Voor de pauzes heeft U een bakje, een fles fris water en een riempje nodig om uw hond rustig te laten drinken en uit te laten. Kiest U het tijdstip van aankomst dusdanig dat u enkele dagen veel tijd heeft voor de nieuwe huisgenoot. De eerste dagen laat u nog niet teveel bezoekers bij de pup om hem rustig aan u en aan zijn nieuwe omgeving te laten wennen.

Toon hem onmiddellijk zijn slaappleats en de plek waar hij zijn eerste eten zal krijgen. Dat mag hij meteen hebben want hij zal zeker hongerig zijn. Na zijn eten wijst u hem de toebedachte uitlaatplaats. Houd er rekening mee dat uw pup pas op 14-16 weken volledig ingeënt wordt en dat hij dus pas dan volledige immuniteit verkrijgt.

De Hovawart heeft een goede vacht die hem warm houdt, kiest dus een niet te warme, tochtvrije, rustige hoek als slaappleats. Pups slapen veel, en onderbreken die slaap enkel om te eten en te spelen. Als uw gezin te druk is, kan het hondje zich niet rustig terugtrekken en blijft hij constant wakker. Hij kan dan tot een nerveuze hond opgroeien.

Koop geen hondenmand, die wordt gegarandeerd afgeknaagd. Het best kunt u zelf een rustplaats maken: een ondervloer op ca. 20 cm hoge poten met daarop een matrasje met een verwisselbare en gemakkelijk te wassen hoes. De ondergrond dient zo groot te zijn, dat wanneer de hond volwassen zal zijn, hij zich volledig kan uittrekken. Het pupje zou zich verloren kunnen voelen op dat grote "bed", leg er daarom een kartonnen doos op, waarin hij zich kan neervlijen. Indien uw puppy zich absoluut niet thuis voelt in de door u gekozen ruimte, zal hij zelf op zoek gaan naar een geschiktere plek. Laat hem hierin zoveel mogelijk vrij. Bedenk wel dat als de pup éénmaal in uw slaapkamer heeft geslapen, hij dat altijd zal willen blijven doen. De eerste nachten kan het zijn dat de pup zijn oude omgeving mist en de hele nacht huilt; u stelt liefst van te voren uw burens op de hoogte dat u een pup heeft gekocht om eventuele klachten te vermijden.

Wat de eetplaats betreft, kiest u een ruimte met een makkelijk te reinigen bodem, waar de hond rustig zijn maal kan gebruiken. Als uw pup onrustig en niet vlot eet, kan dat ook zijn omdat de plek hem niet bevalt. Probeer u het dan ergens anders, bijvoorbeeld in zijn slaapruijnte. Blijft de pup echter moeilijk doen, laat hem dan vasten, als hij honger krijgt, zal hij zeker overal willen eten!

Zindelijk maken

U dient reeds voor de komst van uw pup een uitlaatplekje te kiezen. De tuin is op het eerst gezicht natuurlijk gemakkelijk, maar hoopjes en plasjes verfraaien uw grasperkje zeker niet; bovendien is het schoonhouden ervan een moeilijk en omslachtig werkje. Daarom is het beter en makkelijker om de hond mee naar buiten te nemen. Zorg er evenwel voor dat u altijd een schepje of een zakje meeneemt om een hoopje uit het zicht te verwijderen (zo verhindert u tevens dat uw burens hondenhaters worden!). In vele gemeenten is dit trouwens een politie-verordening. Laat de pup vanaf de eerste dag aan zijn uitlaatplek wennen, zodat hij niet uit gemakszucht telkens weer uw tuin gebruikt. Als hij hieraan went, zal hij alles ophouden tijdens de wandeling om het in uw tuin te kunnen doen!!

Hoe snel uw pup zindelijk wordt, ligt aan u: zorg dat u de pup op de juiste tijdstippen (als hij wakker wordt na het eten en als hij zoekend heen en weer loopt) uitlaat, zodat hij nooit in huis hoeft te doen. Heeft het pupje braaf buiten gedaan, beloon hem dan met lieve woordjes en een koekje of een stukje kaas. Indien de hond toch in huis deed én u hem op heterdaad betrapt, zegt u op barse toon "foei!". Reageert hij daar niet of nauwelijks op, dan knijpt u

hem de volgende keer in het nekvelletje. In beide gevallen brengt u de pup naar de uitlaatplaats. Duw hem nooit in zijn ongelukje, en straf nooit als u hem niet op heterdaad betrapt hebt (de hersentjes verbinden de straf nog niet met een veel eerder gebeurd feit). Straf ook niet te hard, u moet hem enkel op zijn fouten wijzen, niet zijn vertrouwen in u vernielen! Een plasje verwijdert men reuk- en vlekkeloos door het met een keukenrolletje op te deppen en na te spoelen met azijnwater. De hond in een ruimte opsluiten waar hij in zijn eigen plas of uitwerpselen zit, geeft hem het idee dat dit normaal is. De hond zal NOOIT meer zindelijk worden, hij reageert in zijn ogen immers geheel normaal.

De oudere hond

Het grootste geluk van iedere hondenliefhebber is dat zijn hond een hoge leeftijd haalt. Met 10-11 jaar kan een Hovawart nog steeds prestaties leveren. Daarna volgt dan toch een langzame, maar wonderbaarlijke verandering: de Hovawart wordt bejaard. Het temperamentvolle uit zijn jeugd is verdwenen, gevechten worden niet meer gezocht, bevelen hoeven bijna niet meer. Er bestaat een sfeer van groot vertrouwen in elkaar. De gewoonten van baas en hond zijn door beide partijen geaccepteerd. Bijna altijd is een kleine aanwijzing van de baas voldoende om het gewenste effect te bewerkstelligen. Stilaan wordt het nu tijd om naar een opvolger uit te zien, zonder hem te vergelijken en ook zonder in de nieuwe pup een kopie van uw oude kameraad hopen terug te vinden. Een opvolger die wederom met zijn heel eigen aard uniek is, maar in de grond van zijn wezen een typische Hovawart.

Houwaert's Brisca als ruim 11 jarige in een Zwitserse waterval